CERCETĂRI PENTRU DEPISTAREA UNEI CHERHANALE DIN DELTA DUNĂRII

Liviu David

Dintre îndeletnicirile străvechi românești de pe teritoriul țării, avînd caracterul general al unui fenomen de masă, pescuitul (prinderea peștelui din cursurile de apă, bălți, eleștee, lacuri, Dunăre sau Marea Neagră) a ocupat un loc principal în economia obștilor țărănești și a satelor românești, progresînd în anumite zone din Cîmpia și Delta Dunării pînă la statutul de ocupație specializată.

Despre istoricul și semnificația fenomenului economic al pescuitului menționăm doar o atestare documentară impresionantă, încă din antichitate[1], fie a practicării sale, fie a comercializării pe piețele din interiorul țării noastre sau din afara granițelor, ajungînd pînă în nordul Africii.[2]

Caracterul complex al fenomenului etnografic al pescuitului colectiv (de esență populară), generat de bogăția și varietatea speciilor de pești ce populează o nu mai puțin variată rețea hidrologică cu caracteristici diferite ce au determinat apariția și perfecționarea a numeroase procedee și tehnici de pescuit și un bogat și variat instrumentar adecvat acestora, obligă la o reprezentare corespunzătoare a sa în Muzeul tehnicii și meșteșugurilor populare din Dumbrava Sibiului.

Dacă în ceea ce privește inventarul de unelte mărunte de prindere a peștelui, viitoarea expoziție pavilionară a instituției noastre va trebui să rezolve prezentarea unor serii tipologice complete, aparținătoare tuturor zonelor din țară și clasificate pe baza procedeelor de utilizare a acestora, expoziției permanente în aer liber îi revine obligația de a prezenta cele mai reprezentative monumente de arhitectură populară înfăptuite în zonele în care pescuitul a ajuns ocupația principală a majorității locuitorilor, deci o ocupație specializată.

În aceste zone s-a semnalat apariția unor construcții a căror tehnică arhitectonică, planimetrie

[1] C. C. Giurescu, *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, vol. I, Editura Academiei R.P.R. 1964.

[2] P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, vol. I, Ed. Științifică, București, 1969.

FORSCHUNGEN ZUR AUSWAHL EINER KERHANA IM DONAUDELTA

Liviu David

Zu uralten Beschäftigungen breiter Schichten des rumänischen Volkes auf dem Gebiet unseres Landes, gehört auch der Fischfang (in Wasserläufen, Teichen, Weihern, Seen, der Donau und dem Schwarzen Meer). Er nahm in der Wirtschaft der bäuerlichen Gemeinschaften und der rumänischen Dörfer einen wichtigen Platz ein, und in bestimmten Gebieten der Donauebene sowie im Donaudelta entwickelte er sich zu einem besonderen Gewerbe.

Über die Geschichte und die wirtschaftliche Bedeutung des Fischfangs erwähnen wir nur ein einziges eindruckvolles urkundliches Zeugnis, das noch aus dem Altertum herrührt[1] und die Ausübung dieses Gewerbes, den Handel auf den Märkten im Inneren unseres Landes oder außerhalb seiner Grenzen bis in den Norden Afrikas bezeugt.[2]

Der Reichtum an vielen verschiedenen Arten von Fischen in einem nicht weniger verschiedenartigen Gewässernetz hatte zur Folge, daß zahlreiche Methoden und Verfahren des Fischfangs mit den mannigfaltigsten dazu erforderlichen Gerätschaften erdacht und verbessert wurden. Deshalb verpflichtet das vielfältige Gepräge der ethnographischen Erscheinung des gemeinschaftlichen (in seinem Wesen volkstümlichen) Fischfangs zu einer entsprechenden Zurschaustellung im Museum der bäuerlichen Technik in der Dumbrava Sibiului.

Was den Bestand an kleinen Gerätschaften zum Fischfang betrifft, wird es Aufgabe der zukünftigen Pavillonausstellung unserer Anstalt sein, vollständige typologische Reihen zur Schau zu stellen, die allen Landesteilen entstammen und nach Anwendungsverfahren geordnet sein sollen. In der Freilichtausstellung wird es hingegen verpflichtend sein, die am meisten kennzeichnenden Monumente der Volksarchitektur aus den Gebieten zu zeigen, in denen der Fischfang die Hauptbeschäftigung der Mehrzahl der Bewohner geworden ist, also eine besondere Beschäftigung darstellt.

In diesen Gebieten hat man das Vorhandensein von Bauwerken verzeichnet, deren architektoni-

[1] C. C. Giurescu, *Istoria pescuitului și a pisciculturii în România*, Band I. Verlag der Akademie, 1964.

[2] P. P. Panaitescu, *Introducere la istoria culturii românești*, Band I. Wissenschaftlicher Verlag, Bukarest. 1969.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

și funcționalitate sînt proprii zonei respective și deservesc anumite procese și necesități strîns legate de practicarea pescuitului.

Dintre acestea, amintim în primul rînd *cherhanaua* și *gospodăria de pescar*, iar ca zonă de maximă frecvență și densitate a acestora, Delta Dunării.

Cercetări științifice cu privire la specificul biologic și etnografic (aspecte inseparabile al căror studiu îmbinat se recomandă pentru o înțelegere și o tratare complexă a fenomenului), al Deltei Dunării sînt de dată relativ recentă, prima lucrare ce merită a fi menționată, semnată de prof. Gr. Antipa, apărînd abia în 1895.[3]

Cercetarea fundamentală a acestei teme durează aproape de două decenii, fiind prezentată magistral de același autor în voluminosul tratat de sinteză „Pescăria și pescuitul în România".[4]

Inițiativa prezentării într-un muzeu cu caracter etnografic a celor mai tipice monumente de arhitectură dintr-o zonă tradițională pescărească a aparținut Muzeului Satului din București care a achiziționat și a transferat în parcul Herăstrău o cherhana (*fig. 1, 2, 3*) și o gospodărie pescărească din comuna Jurilovca, jud. Tulcea.

Urmărind prevederile proiectului tematic de organizare a Muzeului Tehnicii Populare, membrii colectivului științific al muzeului au intreprins în ultimii ani cercetări itinerante și staționare în majoritatea localităților din Deltă (vezi *fig. 4*), în scopul cunoașterii dominantelor arhitectonice și tehnice ale celui mai reprezentativ monument arhitectonic pentru prezentarea pescuitului în muzeu: cherhanaua, monument ce îndeplinește funcțiile unui atelier specializat în colectarea și prelucrarea primară a peștelui, prealabilă desfacerii spre centrele economice sau comerciale.

Cercetările au urmărit determinarea la teren a unor materiale cu caracter etnografic (instalații și unelte de pescuit (vezi *fig. 5*), construcții specializate și mijloace de transport), care să reflecte și să reprezinte în muzeu problematica pescuitului, fenomenele etno-culturale tradiționale apărute în cadrul acestei ocupații specializate, instrumentarul tradițional utilizat.

Obiectivul principal al cercetărilor noastre din vara anului 1971 l-a constituit cunoașterea locului ocupat de cherhana în cadrul pescuitului colectiv tradițional, descifrarea particularităților de ordin

[3] Gr. Antipa, *Studii asupra pescăriilor din România*. București 1895.

[4] Gr. Antipa, *Pescăria și pescuitul în România*, București. 1916.

sche Ausführung, Flächeneinteilung und Zweckbestimmtheit für die betreffende Landschaft kennzeichnend sind und die der Ausübung bestimmter, mit dem Fischfang eng verbundenener Verfahren und Notwendigkeiten dienen.

Dazu gehören in erster Reihe die Kerhana und das Fischergehöft. Am meisten verbreitet und dicht gelegen befinden sie sich im Donaudelta.

Wissenschaftliche Untersuchungen über die biologischen und ethnographischen Eigenheiten (diese beiden Gesichtspunkte sind untrennbar miteinander verbunden und es empfiehlt sich, sie für das völlige Verständnis und die umfassende Beschreibung der Erscheinung gleichzeitig zu prüfen) des Donaudeltas gibt es erst seit verhältnismäßig kurzer Zeit. Die erste Ardeit, die verdient, erwähnt zu werden, erschien erst 1895; als Verfasser zeichnete Prof. Gr. Antipa.[3]

Die grundlegende Erforschung dieses Themas nimmt fast zwei Jahrzehnte in Anspruch, sie wurde in der umfangreichen, synthetischen Abhandlung „Pescăria și pescuitul în România"[4] (Fischerei und Fischfang in Rumänien) vom selben Verfasser meisterhaft beschrieben.

Das Dorfmuseum in Bukarest regte als erstes an, in einem Volkskundemuseum die kennzeichnendsten Architekturdenkmäler aus einem traditionellen Fischfanggebiet zur Schau zu stellen. Es erwarb eine Kerhana (*Abb. 1, 2, 3*) und ein Fischergehöft aus der Gemeinde Jurilovca, Kreis Tulcea und überführte sie in den Herăstrău-Park.

Dem thematischen Entwurf zur Anlage des Museums der bäuerlichen Technik entsprechend unternahmen die Mitglieder des wissenschaftlichen Kollektivs des Museums in den letzten Jahren in den meisten Ortschaften des Donaudeltas eingehende Forschungen (*Abb. 4*), um die architektonischen und technischen Varianten des repräsentativsten Vertreter der Kerhana herauszufinden. Dies ist ein kleiner Betrieb, der sich ausschließlich mit dem Einbringen und der ersten Verarbeitung der Fische beschäftigt, bevor diese zur Weiterverarbeitung und an den Handel geliefert werden.

Die Untersuchungen bezweckten, an Ort und Stelle ethnographisches Material (Anlagen und Geräte zum Fischfang, Bauwerke mit besonderer Verwendung und Beförderungsmittel) (*Abb. 5*), zu entdecken. Dieses soll im Museum die Problematik des Fischfangs, die innerhalb dieser Beschäftigung bestehenden, ethnographisch-kulturellen Überlieferungen und die dabei angewandten traditionellen Gerätschaften widerspiegeln und darstellen.

Das Hauptziel unserer im Sommer 1971 durchgeführten Forschungen war zu bestimmen, welches die Rolle der Kerhana beim gemeinschaftlichen Fischfang nach überlieferter Weise ist.

[3] Gr. Antipa, *Studii asupra pescăriilor din România*, Bukarest, 1895.

[4] Gr. Antipa, *Pescăria și pescuitul în România*, Bukarest 1916.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

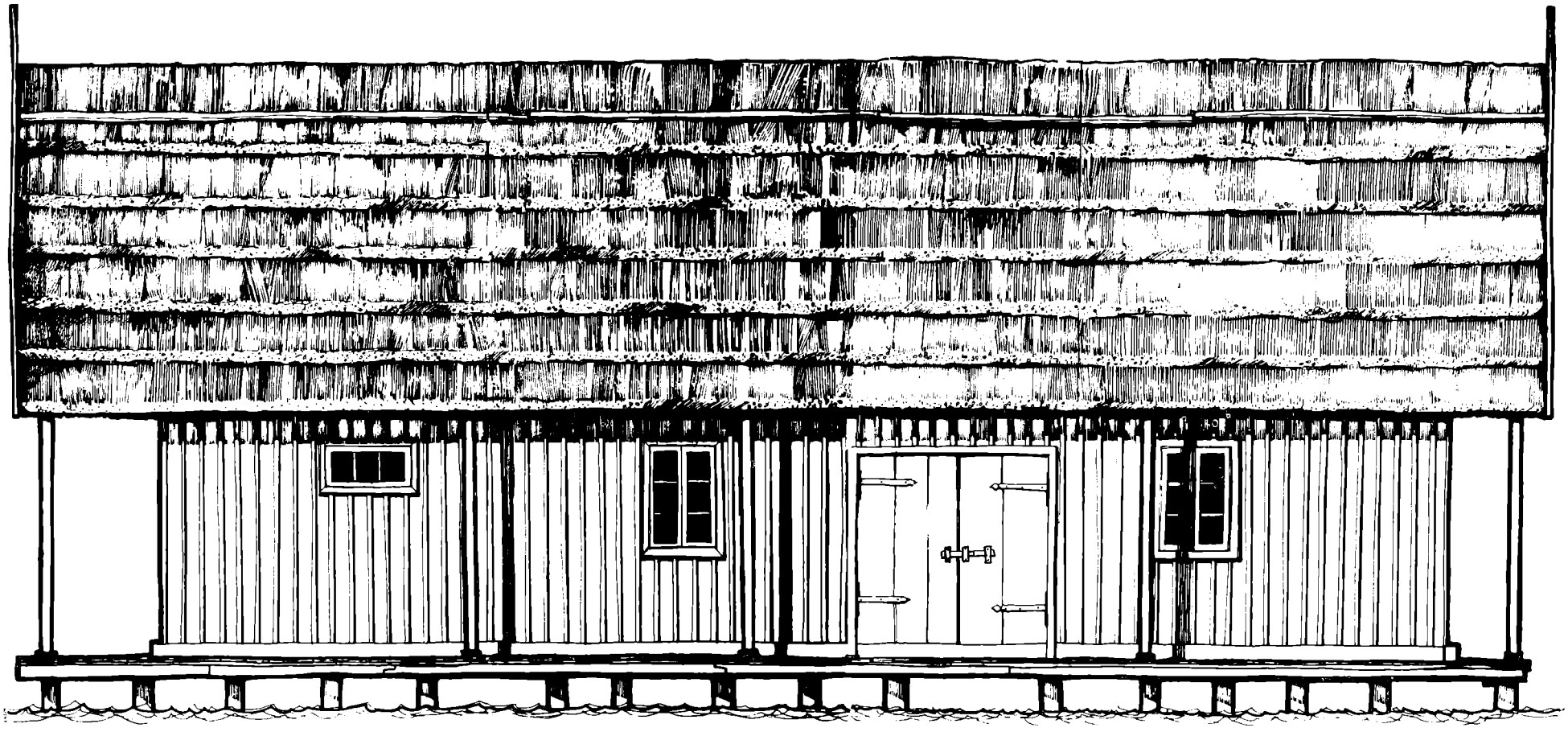

Fig. 1. Cherhana pescărească din Jurilovca prezentată în Muzeul Satului. Fațada principală (din arhiva documentară a Muzeului Satului).

Abb. 1. Im Dorfmuseum ausgestellte Fischerkerhana aus Jurilovca, Hauptfassade (aus dem Dokumentenarchiv des Dorfmuseums).

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

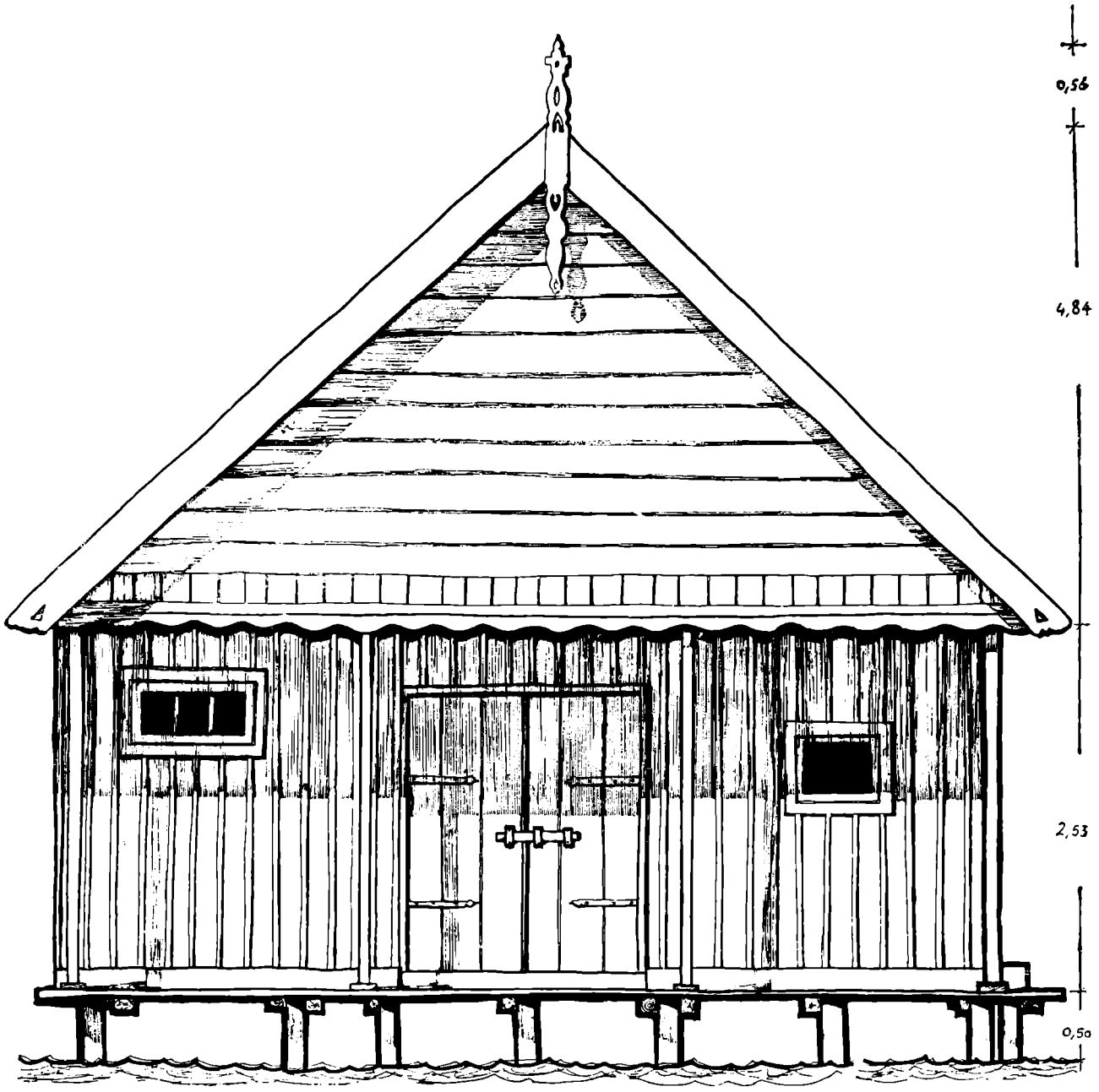

Fig. 2. Cherhana pescărească din Jurilovca prezentată în Muzeul Satului. Fațada laterală (din arhiva documentară a Muzeului Satului).

Abb. 2. Im Dorfmuseum ausgestellte Fischerkerhana aus Jurilovca. Seitenfassade (aus dem Dokumentenarchiv des Dorfmuseums).

arhitectonic, tehnic (al operațiunilor și instrumentarului întîlnit în cadrul acesteia), precum și a principalelor aspecte de ordin social-economic referitoare la cherhana; toate acestea în scopul selecționării celui mai reprezentativ monument păstrat nealterat pînă în zilele noastre, pentru transferarea acestuia la Muzeul Tehnicii Populare din Dumbrava Sibiului.

În timpul cercetărilor au fost urmărite cele trei forme principale ale pescuitului în Delta Dunării: pescuitul în Dunăre, în bălți (ghioluri) și la limita de contact între Dunăre și Marea Neagră, investigîndu-se zona de la nord spre sud, pe direcția vest-est, pe fiecare braț al Dunării: Chilia, Sulina și Sf. Gheorghe.

Weiterhin war zu klären, welches ihre architektonischen und technischen Besonderheiten und die darin angewandten Gerätschaften sind. Das Endziel war, das repräsentativste Monument auszuwählen, das bis in die Gegenwart unverändert erhalten geblieben ist, um es dann in das Museum der bäuerlichen Technik in der Dumbrava Sibiului zu überführen.

Während dieser Forschungen wurden die drei wichtigsten Formen des Fischfangs im Donaudelta untersucht: der Fischfang in der Donau, im Sumpfgebiet (in Seen) und an der Berührungsgrenze zwischen Donau und Schwarzem Meer. Das Delta wurde von Norden nach Süden und von Westen nach Osten an jedem der drei Donauarme Chilia, Sulina und Sf. Gheorghe durchforscht.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

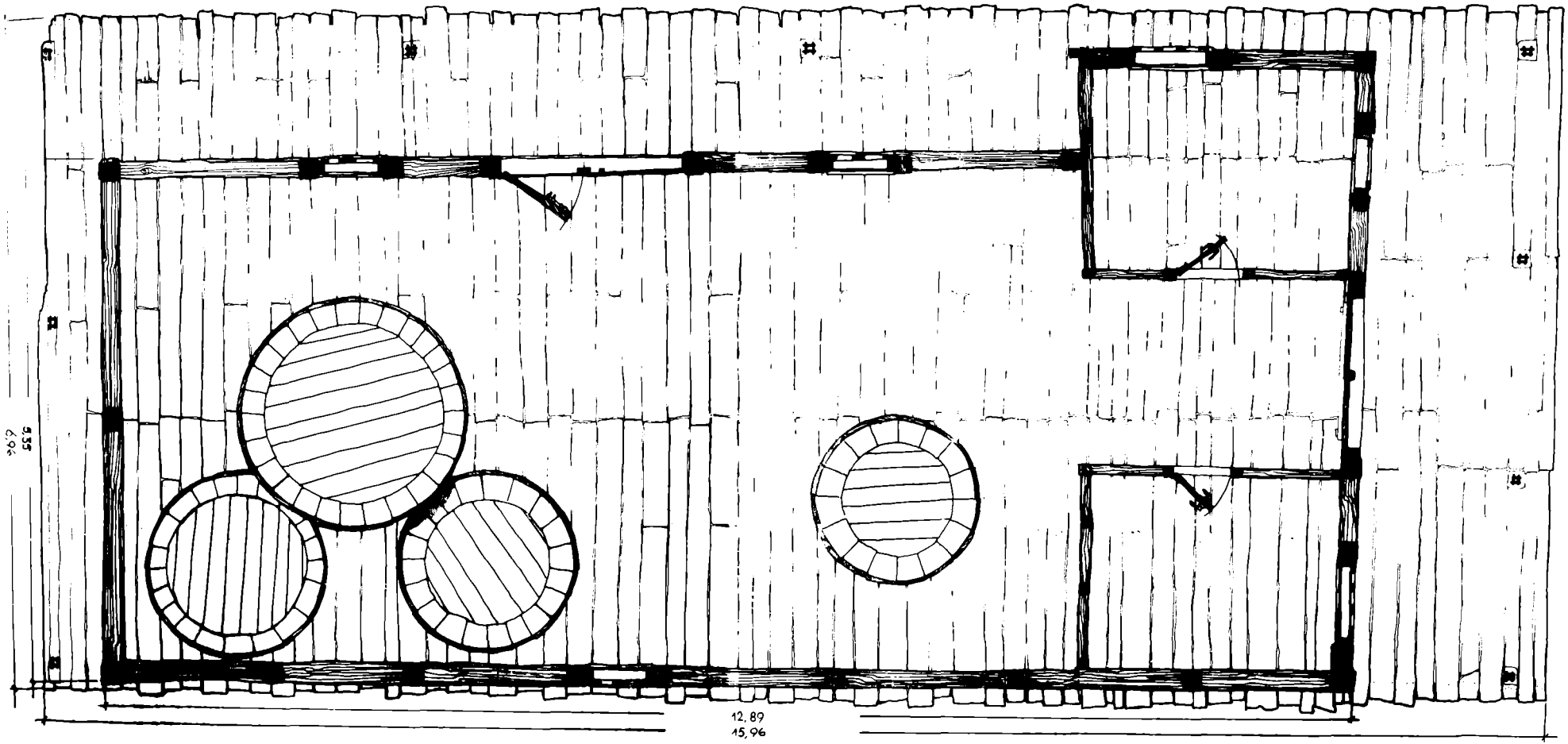

Fig. 3. Cherhana pescărească din Jurilovca prezentată în Muzeul Satului. Planul construcţiei (din arhiva documentară a Muzeului Satului).

Abb. 3. Im Dorfmuseum ausgestellte Fischerkerhana aus Jurilovca. Bauplan (aus dem Dokumentenarchiv des Dorfmuseums).

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Cercetările au fost completate ulterior în jurul marelui complex de lacuri Razelm.

Înainte de a prezenta concluziile noastre despre situaţia actuală a cherhanalelor din Delta Dunării şi complexul de lacuri Razelm, credem necesară o prezentare succintă a cherhanalei în lumina informaţiilor de ordin bibliografic, completate cu date noi, culese de la pescari şi foşti proprietari de cherhanale, chestionaţi în timpul cercetării.

Cherhanaua (termen provenit din limba turcă: Kerhane = magazie), reprezintă construcţia specializată apărută în Delta Dunării, în zona marilor lacuri sau pe litoralul Mării, din raţiuni economice, încă de la începutul sec. XVIII, legată de strîngerea recoltei zilnice de peşte de pe un perimetru oarecare, într-un singur punct, în vederea sortării speciilor şi mărimilor de peşti, a extragerii şi pregătirii icrelor, sărarea peştelui, uneori chiar şi afumarea sa.

Cherhanalele s-au impus ca o necesitate economică prin faptul că pescuitul are loc la mari distanţe de vatra satelor şi era necesar un loc intermediar, o bază, situată între locul de prindere a peştelui şi cel de desfacere a sa.

Construirea şi exploatarea cherhanalelor s-a datorat iniţial obştei pescarilor, acesteia urmîndu-i aşa numitele „societăţi" formate din pescarii mai înstăriţi, în scopul facilitării transportării, în asociaţie, a recoltei pe pieţele oraşelor, pentru desfacere.

Mai tîrziu, în cadrul economiei capitaliste, cherhanalele devin, în marea majoritate a cazurilor, proprietăţile unor bogaţi antreprenori comerciali din Tulcea, Galaţi şi Brăila (de cele mai multe ori greci), care monopolizează astfel valorificarea peştelui recoltat de către obştea pescarilor din satele Deltei. În unele localităţi cele două forme de proprietate continuă să coexiste pînă la naţionalizarea cherhanalelor de către statul socialist.

Sub aspect arhitectonic cherhanaua reprezintă un complex compus cel mai adesea din:

a) construcţia propriu-zisă a cherhanalei;
b) gheţarul (depozitul de gheaţă);
c) bucătăria pescarilor;
d) umbrarul pentru bărci;
e) adăposturi pentru pescari (vezi *fig. 6*).

Caracterul specific al arhitecturii componentelor acestui complex este determinat de mai mulţi factori dintre care amintim ca cei mai importanţi: funcţia economică a construcţiilor, materialele de construcţie specifice mediului (stuf, nuiele cu ceamur, scînduri, iar mai recent cărămida şi cimentul), tipul de pescuit (în ghiol, Dunăre, mare), starea socială a proprietarului de cherhana, depăr-

Später wurden zur Ergänzung auch Forschungen im Gebiet der großen Seengruppe von Razelm durchgeführt.

Wir wollen zunächst die Kerhana nach bibliographischen Angaben kurz beschreiben und dies damit ergänzen, was wir während der Forschungsreise von Fischern und ehemaligen Besitzern von Kerhanas erfuhren, und erst nachher unsere Schlußfolgerungen über die gegenwärtige Lage der Kerhanas im Donaudelta und an der Seengruppe von Razelm darlegen.

Die Kerhana (der Ausdruck kommt aus dem Türkischen: Kerhane=Magazin) ist ein Bauwerk, das besonderen Zwecken dient und schon zu Beginn des 18. Jahrhunderts aus wirtschaftlichen Gründen im Donaudelta, an den großen Seen oder an der Meeresküste auftaucht. Hier wurde der tägliche Ertrag des Fischfangs aus einem bestimmten Umkreis an einer einzigen Stelle zusammengetragen, um die Fische nach Art und Größe zu sortieren, den Kaviar zu entnehmen und zuzubereiten, die Fische zu salzen und manchmal zu räuchern.

Vom wirtschaftlichen Standpunkt waren die Kerhanas notwendig, weil der Fischfang oft in großer Entfernung von den Dörfern betrieben wird und es daher einer Sammelstelle bedurfte, die zwischen den Fischfangplätzen und dem Absatzmarkt lag.

Ursprünglich wurden die Kerhanas von der Gemeinschaft der Fischer gebaut und betrieben; deren Nachfolger waren die sogenannten „Gesellschaften" begüterter Fischer. Man verfolgte das Ziel, sich den gemeinschaftlichen Transport des Ertrages auf die Absatzmärkte in den Städten zu erleichtern.

Später, im Rahmen der kapitalistischen Wirtschaft, werden die Kerhanas in den allermeisten Fällen Eigentum reicher Handelsunternehmer (meist griechischer Herkunft) aus Tulcea, Galatz und Brăila, die auf diese Weise die Verwertung der von den Fischergemeinschaften der Deltadörfer eingebrachten Fische zu ihrem Monopol machen. In einigen Ortschaften bestanden die beiden Eigentumsformen gleichzeitig fort, bis zur Verstaatlichung der Kerhanas durch den sozialistischen Staat.

Vom architektonischen Standpunkt stellt die Kerhana eine Gebäudegruppe dar, die gewöhnlich aus folgenden Teilen besteht:

a) das Gebäude der eigentlichen Kerhana;
b) der Eiskeller;
c) die Küche der Fischer;
d) das Schutzdach für die Boote;
e) Unterkünfte für die Fischer (*Abb. 6*).

Die Eigentümlichkeit der Architektur dieser Gebäude wird von mehreren Faktoren bestimmt, wovon die wichtigsten sind: die wirtschaftliche Aufgabe der Bauwerke, die für die Umgebung kennzeichnenden Baumaterialien (Schilf, Ruten und mit Stroh vermischter Lehm, Bretter, und seit jüngerer Zeit Ziegeln und Zement), die Art des Fischfangs (in Seen, in der Donau, im Meer), die soziale Zugehörigkeit des Eigentümers der

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

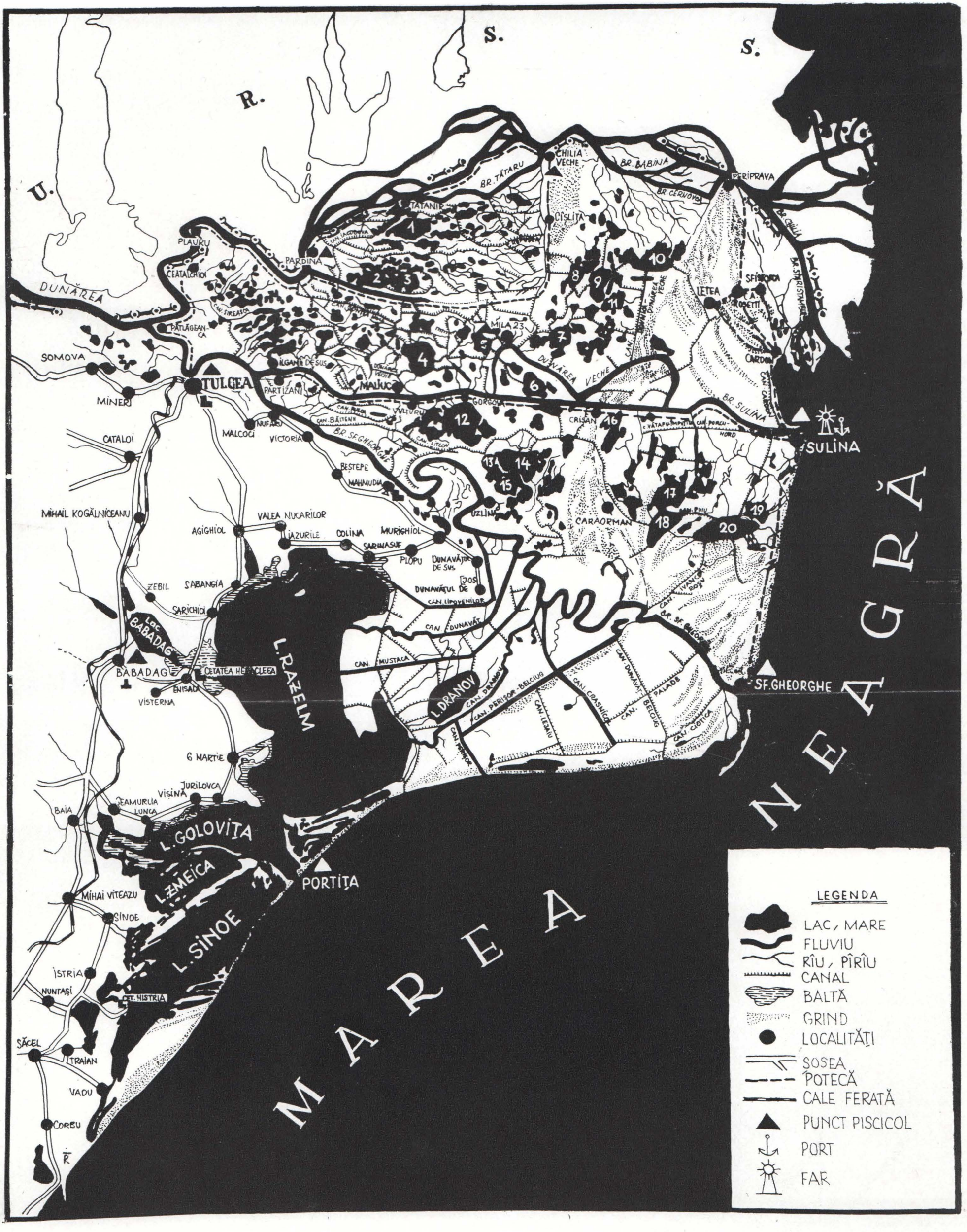

Fig. 4. Harta Delta Dunării. | *Abb. 4.* Karte des Donaudeltas

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 5. Pescar reparînd talianul.

Abb. 5. Fischer beim Ausbessern eines großen Fischernetzes.

Fig. 6. Adăpost pentru pescarii de la Cherhanaua Roşuleţ I.

Abb. 6. Unterkunft für die Fischer bei der Kerhana Roşuleţ I.

Fig. 7. Gheţar pentru cherhanaua Mahmudia (în planul al doilea).

Abb. 7. Eiskeller für die Kerhana Mahmudia (im Hintergrund).

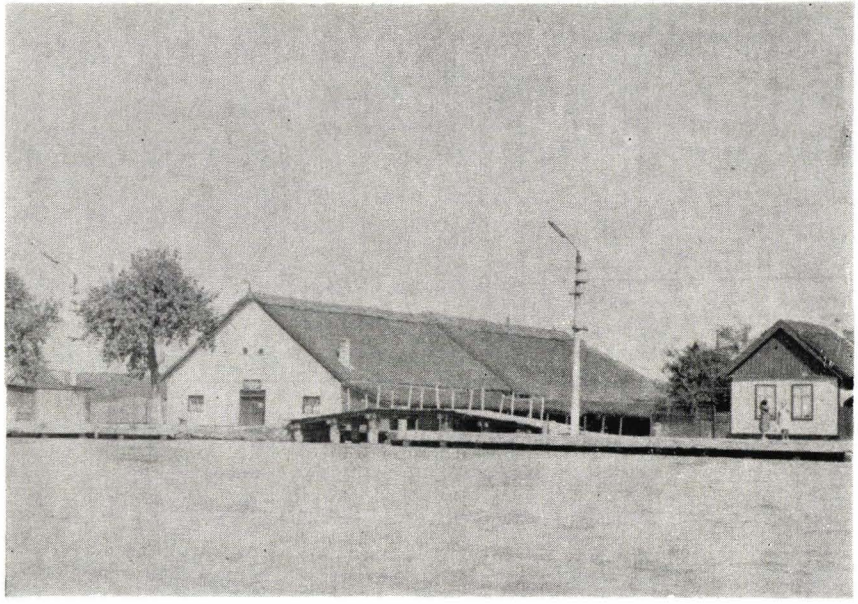

Fig. 8. Cherhanaua de la Sulina.

Abb. 8. Die Kerhana von Sulina.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

tarea cherhanalei față de centrele economice importante etc.

Dintre toate construcțiile amintite, locul central îl ocupă cherhanaua propriu-zisă. Aceasta este construită din stuf, din împletitură de nuiele cu ciamur, din lemn (scînduri) sau din zidărie (materialele enumerate marcînd o tehnică de construcție și o perioadă cronologică în evoluția acesteia), amenajată special pentru colectarea, sortarea, prelucrarea, depozitarea și expedierea peștelui pentru consum. În toate cazurile, construcția este ridicată pe piloți bătuți în pămînt, ceea ce face ca interiorul să fie în permanență răcoros și bine aerisit. Podită cu scînduri groase, ea este spălată de mai multe ori pe zi cu cantități mari de apă.

Datorită tehnicii de construcție pe piloți se menține în permanență un curent, o ventilație.

Acoperișul în patru sau două ape are totdeauna o învelitoare din stuf.

Planimetric, cherhanaua se compune obișnuit din: michilie — care este un „debarcader" acoperit, unde acostează bărcile pescărești care predau peștele la cherhana, mahunele, barcazele și vaporașele care preiau peștele de la cherhana pentru intreprinderile prin care se comercializează. La majoritatea cherhanalelor, michilia este cerdacul acoperit, sprijinit de asemenea pe piloți bătuți în Dunăre. Ea se întinde în albie pînă unde apa are o adîncime suficientă pentru acostatul ambarcațiunilor. La unele cherhanale malul dintre michilie și locul de acostare fiind foarte larg, se face o punte (ponton, schelă) lungă, pe piloți, care merge de la ușa cherhanalei pînă unde apa are o adîncime suficientă și unde se construiește debarcaderul. Michilia mai are o funcție la toate cherhanalele și anume: pe michilie se desfășoară toată activitatea de recepționare a peștelui (sortare, cîntărire) și primele operațiuni de prelucrare (spălare, spintecarea peștilor mari, etc.) precum și altele.

Față de operațiunile efectuate pe michilie, aceasta este foarte bine acoperită cu stuf, avînd o streașină lungă și joasă pentru a o feri de soare.

În raport cu importanța cherhanalei, aceasta prezintă o compartimentare interioară variabilă, planul cuprinzînd fie un singur spațiu mare în care se fac toate operațiunile de la cherhana, servind totodată și ca depozit de scule de pescuit și materiale, sau mai multe spații separate prin pereți de stuf sau scîndură, fiecare cu destinații speciale.

Încercînd o urmărire a frecvenței unuia dintre planurile interiorului, credem că tipic pentru o cherhana din cuprinsul Deltei Dunării este cel compus din: biroul pentru păstrarea scriptelor cu evidențe (1,5×1,5), *încăperea mică* (1,5 m×1,5 m) pentru preparatul icrelor, *camera mare* (*hala*) cu dimensiuni variabile (4 m×7 m—7,8 m×18 m), în care se pregătește sărătura și unde funcționează și mașina de zdrobit sarea și gheața, necesare la păstratul peștelui, *răcitoarea* (cameră mare cu pereți dubli și bine izolați termic), în care se păstrează căzile cu pește sărat, coșurile și lăzile cu pești proaspeți pînă la expediere.

Kerhana, deren Entfernung von den wirtschaftlich bedeutenden Ortschaften.

Von allen erwähnten Einzelgebäuden ist die eigentliche Kerhana das wichtigste. Sie ist aus Schilf, aus Rutengeflecht mit Lehm und Stroh, aus Holz (Brettern) oder aus Mauerwerk gebaut (die aufgezählten Baustoffe entsprechen bestimmten Bauverfahren und chronologischen Abschnitten ihrer Entwicklung) und zur Einbringung, zum Sortieren, Verarbeiten und Lagern und zum Versand der Fische an die Verbraucher besonders eingerichtet. Der Bau steht immer auf Pfählen, die in den Boden getrieben sind, dadurch ist es im Innern stets kühl und gut gelüftet. Der Fußboden besteht aus dicken Brettern und wird täglich mehrmals mit viel Wasser gewaschen.

Dadurch, daß der Bau auf Pfählen errichtet ist, gibt es beständig Luftzug, also Ventilation.

Das Dach ist ein Walm- oder Satteldach und immer mit Schilf gedeckt.

Im Bauplan der Kerhana gibt es gewöhnlich die „michilie", das ist eine überdachte „Landungsbrücke", an der die Fischerboote anlegen, die ihre Fische an die Kerhana abgeben, und gegenwärtig die Barkassen und kleinen Dampfer, welche die Fische von der Kerhana für die Handelsunternehmen übernehmen. Bei den meisten Kerhanas ist die Landungsbrücke der überdachte Vorraum, der ebenfalls auf in den Donaugrund gerammten Pfählen gebaut ist. Er erstreckt sich so weit ins Flußbett hinaus, daß die Fahrzeuge anlegen können. Wenn das Ufer, an dem die Kerhana steht, sehr flach ist, wird vor ihrem Eingang auf Pfählen ein Steg gebaut, der bis zu der in genügend tiefem Wasser errichteten Landungsbrücke führt. Bei allen Kerhanas geht in der „michilie" auch die gesamte Arbeit zur Übernahme der Fische (Sortieren, Abwiegen) vor sich, ebenso die Anfänge der Verarbeitung (Waschen, Aufschneiden der großen Fische, usw.).

Wegen der auf der Landungsbrücke durchgeführten Arbeiten ist diese gut mit Schilf überdacht; zum Schutz vor der Sonne hat diese Überdachung eine tief heruntergezogene Traufe.

Je nach der Bedeutung der Kerhana sind deren Innenräume verschieden eingeteilt. Ihr Bauplan sieht entweder nur einen einzigen, großen Raum vor, in dem alle Arbeiten ausgeführt werden und der gleichzeitig als Lagerraum für Fischfanggeräte und Materialien dient, oder mehrere durch Bretterwände getrennte Räume, von denen jeder seine eigene Bestimmung hat.

Untersucht man die Häufigkeit der verschiedenen Arten, in denen der Innenraum eingeteilt ist, so ergibt sich, daß für eine Kerhana im Donaudelta folgende Einteilung typisch ist: *der kleine Raum* (1,5×1,5 m) zur Verarbeitung des Kaviars, *der große Raum* (*die Halle*) von verschiedenen Ausmaßen (4×7 m bis zu 7,8×18 m), in dem die Fische eingesalzen werden und die Maschine zur Zerkleinerung von Salz und Eis steht, welche zur Konservierung der Fische notwendig sind, und schließlich *die Kühlkammer* (ein großer Raum mit doppelten Wänden und guter Wärmeisolierung), in der die Bottiche mit eingesalzenem Fisch, die Körbe

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

Fig. 9. Cherhanaua de la Uzlina.

Abb. 9. Die Kerhana von Uzlina.

Gheţăria este cea mai importantă din anexele unei cherhanale. În majoritatea cazurilor cercetate de noi, gheţăria este situată la oarecare distanţă de cherhana, pe un grind cît mai înalt, ca în felul acesta să se evite infiltraţiile de apă. Bine acoperită cu stuf, ea are uşa de intrare orientată obligatoriu spre nord (*fig. 7*).

Dintre celelalte construcţii anexe ale cherhanalei amintim: locuinţa lucrătorilor de la cherhana, magazia de sare, mălai, legume, magazia de unelte şi materiale, bucătăria improvizată, cuptorul de pîine, umbrarul pentru bărci ş. a.

Faţă de cele prezentate mai sus, monumentele observate de noi în cadrul cercetărilor, se prezintă extrem de eterogen, ca urmare a complexelor şi substanţialelor transformări care au avut loc în întreg pescuitul din Delta Dunării, în noua formă de organizare socialistă a întregii activităţi.

und Kisten mit frischem Fisch bis zum Versand aufbewahrt werden.

Der Eiskeller ist das wichtigste Nebengebäude einer Kerhana. In den meisten von uns untersuchten Fällen befindet sich der Eiskeller in einer gewissen Entfernung von der Kerhana, auf einer möglichst hohen Anhöhe, um zu vermeiden, daß Wasser eindringt. Er ist gut mit Schilf abgedeckt und sein Eingang liegt immer gegen Norden (*Abb. 7*).

Von den übrigen Nebenbauten der Kerhana sind zu erwähnen: die Wohnungen der bei der Kerhana Beschäftigten, der Lagerraum für Salz, Maismehl, Gemüse, der Lagerraum für Werkzeuge und Materialien, die improvisierte Küche, der Backofen, das Schutzdach für die Boote u. a.

Im Vergleich zu dieser Beschreibung sind die Kerhanas, die wir bei unseren Forschungen be-

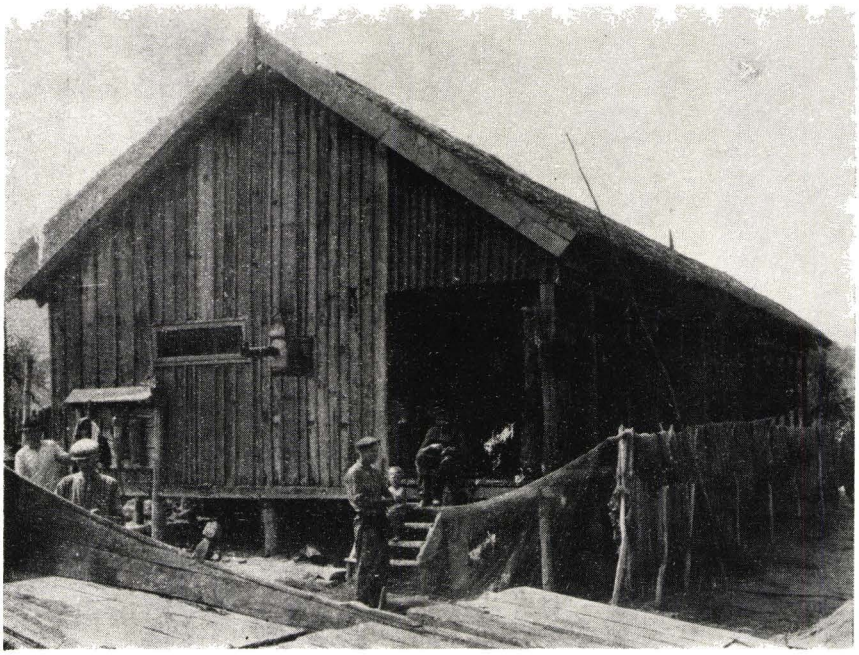

Fig. 10. Cherhanaua de la Mahmudia.

Abb. 10. Die Kerhana von Mahmudia.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro

O primă constatare se impune cu privire la schimbarea aspectului general al cherhanalelor în urma reconstruirii și modernizării în marea majoritate a acestora, datorită uzurii avansate a fostelor construcții și nevoilor sporite de spațiu în noua formă de exploatare a lor. (Cherhanalele de la Pardina, Mila 35, Somova, Sulina I și II, Jurilovca, Sf. Gheorghe, Capul Midia) (*fig. 8*).

În cîteva cazuri a fost posibilă surprinderea unor forme hibride ale procesului de transformare a cherhanalelor în sensul modernizării lor, alături de construcția mai veche apărînd construcții supradimensionate ale noilor cherhanale și ghețăriilor, inspirate din planul tradițional, dar aducînd pe lîngă o modificare a proporțiilor și schimbări în organizarea interioară (Chilia Veche, Uzlina, Km 22, Mahmudia II, Crisan) (vezi *fig. 9*).

Sintetizînd rezultatele cercetării noastre itinerante din anii 1971—1972 și comparînd concluziile ocazionate de acestea cu cele ale campaniilor anterioare de cercetări, rezultă că singurul obiectiv capabil să reprezinte fidel, după toate normele științifice de selecție a unui monument de cultură populară pentru o expoziție muzeală etnografică în aer liber, este cherhanaua de la Mahmudia (vezi *fig. 10*).

Beneficiind de un regim special de exploatare a acesteia, ca magazie, în ultimii 15 ani, care a asigurat condiții de conservare a monumentului și sănătatea materialelor de construcție, prin îndepărtarea pontonului și folosirea cherhanalei în mod exclusiv ca o construcție de uscat, cherhanaua de la Mahmudia prezintă toate condițiile pentru transferarea sa în muzeu. Ea a fost construită de un colectiv de pescari din satul Mahmudia, în jurul anilor 1926—1930, avînd 5 rînduri de piloți în adîncime și 14 rînduri în lungime (20 m lungime cu 7 m lățime).

Pereții, construcția și michilia sînt din scînduri. Acoperișul este realizat în două ape cu o învelitoare din stuf.

Prin transferarea acestui monument pe care-l recomandăm și prin reconstituirea cu ajutorul unor martori locali și a unor documente originale, a formei inițiale a complexului, precum și prin dotarea acestuia cu întregul inventar specific de instalații, unelte, obiecte de uz și mijloace de transport[5] credem că vom putea prezenta la nivelul exigențelor expoziției de bază a Muzeului Tehnicii Populare, cea mai mare parte a aspectelor principale ale fenomenului pescuitului tradițional în Deltă și a rolului și importanței cherhanalei în cadrul acestuia.

[5] În anul 1972 au fost transferate de la Intreprinderea de Pescuit și Piscicultură Tulcea, pentru Muzeul tehnicii populare din Dumbrava Sibiului un număr de 11 bărci pescărești de varinte dimensiuni (de la 12 crevace la 30 de crevace).

sichtigen konnten, äußerst verschiedenartig. Das ist die Folge der vielschichtigen und bedeutenden Umwandlungen, die im gesamten Fischereiwesen im Donaudelta durch die neue, sozialistische Organisationsform aller Tätigkeitsbereiche stattgefunden haben.

Zunächst ist zu bemerken, daß sich das allgemeine Aussehen der Kerhanas verändert hat, denn die meisten wurden neu aufgebaut und modernisiert, weil die alten Gebäude stark abgenutzt waren und durch die Neuordnung ihres Betriebes zusätzlicher Raum erforderlich wurde. (Die Kerhanas von Pardina, Mila 35, Somova, Sulina I und II, Jurilovca, Sf. Gheorghe, Capul Midia) (*Abb. 8*).

In einigen Fällen war es möglich, Übergangsformen im Umwandlungsprozeß zur Modernisierung der Kerhanas zu beobachten. Da erscheinen neben dem alten Bau die übergroßen Gebäude der neuen Kerhanas und Eiskeller, die nach dem überlieferten Bauplan errichtet sind, jedoch mit veränderten Proportionen und Änderungen der Anordnung im Inneren (Chilia Veche, Uzlina, Km 22, Mahmudia II, Crișan) (*Abb. 9*).

Faßt man die Ergebnisse unserer Forschungsreisen in den Jahren 1971—1972 zusammen und vergleicht ihre Schlußfolgerungen mit denen früherer Forschungen, dann ergibt sich, daß das einzige Gebäude das die Kerhana getreu wiederzugeben vermag, entsprechend allen wissenschaftlichen Regeln zur Auswahl der Denkmäler der Volkskultur, die in einem ethnographischen Freilichtmuseum zur Schau gestellt werden sollen, die Kerhana von Mahmudia ist (*Abb. 10*).

Sie wurde in den letzten 15 Jahren zu einem besondern Zweck benützt, und zwar als Lagerraum. Dadurch blieb sie als Denkmal erhalten, dazu ist das Baumaterial noch gut. Ihr Verbindungssteg war entfernt worden, und die Kerhana wurde ausschließlich als Gebäude auf dem Land benützt. So entspricht die Kerhana von Mahmudia allen Bedingungen zur Überführung ins Museum. Sie wurde ungefähr in den Jahren 1926—1930 von einer Fischergemeinschaft des Dorfes Mahmudia errichtet und steht auf 5 Reihen von je 14 Pfählen, (ihre Länge ist 20 m und ihre Breite 7 m).

Die Wände, und die „michilia" bestehen aus Brettern. Das Dach ist ein Satteldach und mit Schilf gedeckt.

Wir empfehlen, dieses Denkmal ins Museum zu überführen. Dazu muß die Gebäudegruppe nach Berichten von Augenzeugen und Originaldokumenten in ihrer ursprünglichen Form wiederhergestellt und mit allen zugehörigen Anlagen, Geräten, Gebrauchsgegenständen und Beförderungsmitteln[5] eingerichtet werden. So wird es möglich sein, in einer den Ansprüchen der Hauptausstellung des Museums der bäuerlichern Technik entsprechenden Weise zu zeigen, welches die wichtigsten Wesenszüge der überlieferten Deltafischerei sind und welches dabei die Rolle und Bedeutung der Kerhana ist.

[5] Im Jahre 1972 gab das Unternehmen für Fischzucht und Fischfang in Tulcea elf Fischerboote von unterschiedlicher Größe (von elf bis dreißig Rippen) an das Museum der bäuerlichen Technik aus Sibiu ab.

www.muzeulastra.com / www.cimec.ro